

Επιβίωση & ευθύνη των επιχειρήσεων σε μία ευαίσθητη οικονομία

των Γιάννη Τσάκου και Σταύρου Δαμιανίδη*, Μάρτιος 2009

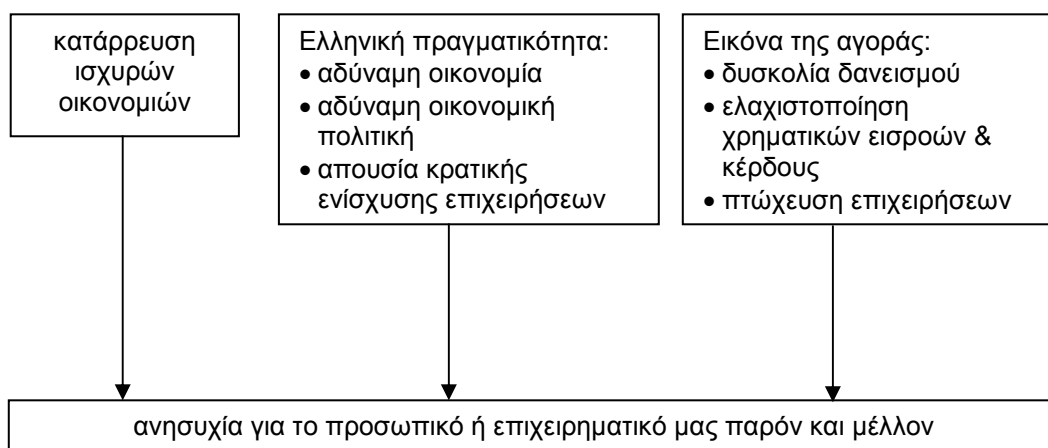
Το τελευταίο διάστημα έχει γίνει σαφές ότι η παγκόσμια οικονομία έχει εισέλθει σε μία φάση κρίσης, η οποία αφορά το σύνολο των δομών και της λειτουργίας της. Το κλίμα που έχει σταδιακά δημιουργηθεί, προσεγγίζει και τις εθνικές οικονομίες, έχοντας ήδη επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό ορισμένες αναπτυγμένες χώρες, πρωτοπόρους στη φιλοσοφία της παγκοσμιοποίησης.

Οι συνέπειες της κρίσης έχουν γίνει ορατές σε δύο επίπεδα. Το πρώτο αφορά αποκλειστικά τον ιδιωτικό τομέα και περιλαμβάνει τους χρηματοοικονομικούς ομίλους, όπως τράπεζες και επενδυτικά κεφάλαια, αλλά και κατ' επέκταση κάθε δραστηριότητα που σχετίζεται με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και υποστηρίζεται από το χρηματοοικονομικό σύστημα. Παραδείγματα της κρίσης σε αυτό τον τομέα αποτελούν οι διαδοχικές πτωχεύσεις μεγάλων τραπεζών στην Αμερική, οι ανακοινώσεις ζημιών μεγάλης κλίμακας από ευρωπαϊκούς τραπεζικούς ομίλους, η δυσπραγία της αυτοκινητοβιομηχανίας στην Ευρώπη και την Ιαπωνία, η σταδιακή μείωση του κύκλου εργασιών και των κερδών ναυτιλιακών εταιριών, βιομηχανιών και εμπορικών επιχειρήσεων. Το δεύτερο επίπεδο των συνεπειών της κρίσης αφορά στις κρατικές δομές και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα την σταδιακή υποβάθμιση και κατάρρευση του εθνικού νομίσματος της Ισλανδίας και της οικονομίας της χώρας. Παράπλευρες απώλειες της κρίσης στον ίδιο χώρο αποτελούν η αύξηση των δημόσιων χρεών, η αύξηση της φορολόγησης, η αποσταθεροποίηση οικονομιών και η επιτακτική ανάγκη υποστήριξης του ιδιωτικού κεφαλαίου με εγγυήσεις, έκδοση ομολόγων και κρατικό δανεισμό. Αυτές οι δράσεις επιβαρύνουν τους δημόσιους προϋπολογισμούς και υποβαθμίζουν τις δυνατότητες των εθνικών οικονομιών.

Τα πρώτα φαινόμενα κρίσης έχουν αγγίξει και την ελληνική εγχώρια αγορά, η οποία, αν και προστατευμένη σε σύγκριση με ορισμένες ευρωπαϊκές οικονομίες της ελεύθερης αγοράς, παρ' όλα αυτά εισέρχεται σε μία δύσκολη και δύστοκη περίοδο. Φαινόμενα όπως ο υπέρογκος δανεισμός και η αδυναμία εξόφλησης των υποχρεώσεων, απουσία ρευστότητας στην αγορά και μείωση των πωλήσεων, ελάττωση τζίρου και κερδών, πτωχεύσεις επιχειρήσεων ή εισαγωγή εισηγμένων εταιριών σε καθεστώς επιτήρησης, είναι γεγονότα που δείχνουν ότι η οικονομία βρίσκεται σε δύσκολη φάση. Παράλληλα, αυτή η κατάσταση προκαλεί τις κοινωνικές δομές με την αύξηση της ανεργίας, τη μείωση της αγοραστικής δύναμης των μισθών και την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών. Οι ελληνικές τράπεζες επηρεάζονται από την παγκόσμια κρίση, έχοντας παράλληλα να αντιμετωπίσουν την πληθώρα επισφαλών δανείων που έχουν συνάψει. Ταυτόχρονα, ιδιαίτερη ανησυχία δημιουργεί η εξάρτησή τους από τα δίκτυά τους στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, στα οποία επένδυσαν την τελευταία δεκαετία, προσβλέποντας με ορθό τρόπο στις δυνατότητες ανάπτυξης των γειτονικών οικονομιών. Σήμερα όμως, οι οικονομίες

αυτές παραμένουν ακόμα σε μεγάλο βαθμό αναπτυσσόμενες και συνεπώς είναι περισσότερο ευάλωτες σε μία κρίση με παγκόσμιο βεληνεκές.

Η επίδραση όλων των παραπάνω γεγονότων, καθώς και η επικοινωνιακή διαχείρισή τους, στον απλό μέσο πολίτη, αλλά και το μέσο επιχειρηματία, είναι δραστική, επηρεάζοντας παράλληλα σε σημαντικό βαθμό την ψυχολογία του καταναλωτή. Απλά ερωτήματα, όπως το γιατί να μην καταρρεύσει η ελληνική οικονομία αφού κατέρρευσε η οικονομία της Ισλανδίας, ή το πώς θα σώσω τη δικιά μου επιχείρηση όταν άλλες μεγαλύτερες κλείνουν, αναπαράγονται στην αγορά, επιβαρύνοντας το κλίμα, ανεξάρτητα από την πραγματική διάσταση της υπάρχουσας κρίσης. Πλήγμα δέχεται ακόμα και η αξιοπιστία της σταθερότητας του Ευρώ, αφού με το ενιαίο νόμισμα δεν είναι δυνατές λύσεις υποτίμησης νομίσματος, που είχαν εφαρμοστεί στο παρελθόν και αποτελούν τωρινή λύση για άλλα κράτη. Η συνολική επίδραση στη ψυχολογία του πολίτη, επιχειρείται να αποδοθεί στο παρακάτω διάγραμμα, καταλήγοντας στη χαρακτηριστική για την αγορά αυτή την εποχή επικρατούσα ανησυχία. Ο προβληματισμός σε προσωπικό επίπεδο, αντικατοπτρίζεται πολύ γρήγορα στο συλλογικό, καταναλωτικό και επιχειρηματικό γίγνεσθαι.

Η ανησυχία στον επιχειρηματικό κόσμο ενεργοποιεί άμεσα τα ένστικτα επιβίωσης και με απλά λόγια ο κάθε επιχειρηματίας αρχίζει να «μαζεύεται». Η κρίση εμπιστοσύνης σε ό,τι αφορά τις πληρωμές του, είτε από το δημόσιο, είτε από ιδιώτες πελάτες, είναι έντονη. Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιεί διορθωτικές κινήσεις που αφορούν σε μία ποικιλία δράσεων. Η περικοπή των εξόδων είναι άμεση προτεραιότητα, είτε αυτή αφορά λειτουργίες είτε προσωπικό. Ακολουθεί στη συνέχεια η μείωση των επενδύσεων σε εξοπλισμό, βελτιώσεις, δημόσιες σχέσεις, αλλά και ο περιορισμός των ανοιγμάτων σε νέες αγορές. Οι δράσεις αυτές, αν και συχνά αποτελεσματικές, περικλείουν ένα βασικό κίνδυνο. Όταν η αγορά εξέλθει από την κρίση, ο επιχειρηματίας θα έχει περιορισμένες υπηρεσίες και προσωπικό, θα έχει τον ίδιο εξοπλισμό, δεν θα έχει νέους πελάτες, θα έχει παραμείνει στις ίδιες αγορές, και όλα αυτά πιθανότατα χωρίς ρευστότητα, δηλαδή με απλά λόγια θα βρίσκεται με «άδειες τσέπες». Αυτές οι αντιδράσεις είναι ένα φυσιολογικό επακόλουθο της ανησυχίας που επικρατεί και απόρροια της ενστικτώδους αντίδρασης στις οικονομικές δυσκολίες της εποχής.

Η αλήθεια όμως είναι ότι, αν και η επερχόμενη κρίση είναι μεγάλης κλίμακας, δεν πρέπει να λειτουργήσουμε αποκλειστικά και μόνο τροφοδοτούμενοι από το ένστικτο του φόβου. Επιχειρήσεις με μακρόχρονη παρουσία και με στελέχη σημαντικής εμπειρίας έχουν αποδείξει ότι σε περιόδους μεγάλων κρίσεων μία μικρή επένδυση μπορεί να εξασφαλίσει μεγάλες απολαβές σε μία νέα αγορά στο μέλλον. Αυτή η αντίληψη μπορεί να μεταφραστεί σε ένα σύνολο δράσεων, όπως για παράδειγμα επιχειρηματικές αποστολές σε χώρες του εξωτερικού και υποψήφιες αγορές, επαφές με πιθανούς πελάτες, αγορά νέου εξοπλισμού ή σχεδίαση νέων προϊόντων. Συγκρατημένα και επιφυλακτικά βήματα σε μία εποχή κρίσης είναι κάτι λογικό και επιχειρηματικά ενστικτώδες, ενώ σίγουρα είναι πολύ πιο ορθό από μία παθητική στάση και απραγία απέναντι στα γεγονότα. Απέναντι στο προσωπικό της, τους πελάτες και τους προμηθευτές της, η επιχείρηση έχει ευθύνη, την οποία δεν πρέπει να αποποιηθεί εύκολα, για το δικό της συμφέρον, αφού αυτοί όλοι είναι η κινητήρια δύναμή της που θα την πλοηγήσει μέσα από τωρινή κρίση αλλά και στη μελλοντική αγορά.

Η βιώσιμη προσέγγιση συνοψίζεται στην αλληλεξάρτηση δύο δράσεων: οικονομικό νοικοκύρεμα, αλλά όχι εσωστρέφεια και περιορισμός. Η σωστή διαχείριση του επιχειρηματικού κεφαλαίου και δυναμικού, υλικού και ανθρώπινου, δίνει διεξόδους και μακροπρόθεσμες προοπτικές. Παράλληλα, ο αυστηρός έλεγχος και συνειδητοποίηση των ικανοτήτων και ορίων της επιχείρησης, συντελεί στις ρεαλιστικές δράσεις της. Ο δανεισμός δεν είναι παρά μία βραχυπρόθεσμη λύση, και δυστυχώς η κρατική στήριξη έχει αποδειχθεί ανεπαρκής. Σίγουρα όμως, τόσο το ένστικτο της επιβίωσης όσο και η λογική της αγοράς και το όραμα, είναι ικανά να συντελέσουν στην υγιή και βιώσιμη ανάπτυξη.

** Οι κκ. Γιάννης Τσάκος και Σταύρος Δαμιανίδης είναι Σύμβουλοι Ανάπτυξης Επιχειρήσεων στην εταιρία LDK Consultants*